

VEM RÄDS TERRORISMEN?

KLUVEN ORO OCH SÄKERHETSIVRARE I SVERIGE

DANIEL BRODÉN, MATS FRIDLUND
OCH PATRIK ÖHBERG

Sammanfattning

Svenskar är oroliga för terrorism, även om oron varierar över tid. I det här kapitlet studerar vi denna oro i allmänhet och särskilt i vilken utsträckning som den hänger samman med uppfattningar om ”främmande” kulturer som hot. Vi gör det mot bakgrund av att terrorism som begrepp kan ha olika betydelser beroende på politiska perspektiv och historiska sammanhang. Likaså väger studien in det svenska folkets uppfattningar om invandring som ett hot mot svensk kultur och värderingar. Resultaten visar att medborgarnas oro under 2000-talet var som högst efter attackerna i USA den 11 september 2001 och lastbilsattacken på Drottninggatan 2017. Samtidigt är oro för terrorism något som delar medborgarna beroende på politisk orientering. Medan personer som står till vänster är mer oroliga för politisk extremism än terrorism, finns det bland personer till höger en stor grupp ”säkerhetsivrare”, som kombinerar oro för terrorism med en negativ inställning till invandring.

Det offentliga samtalet i dagens Sverige vittnar om en markant oro för terrorism. Även om det inte finns någon systematisk forskning om vilka sorters politiskt våld som svenskar förknippar med terrorism, är det knappast kontroversiellt att påstå att de hotbilder som framhållits av politiker, säkerhetspolitiska experter och journalister ofta handlat om ”islamism”, ”salafism” och ”jihadism” (Ranstorp m.fl., 2018; SOU 2019:49; Center mot våldsbejakande extremism 2020). Händelseutvecklingen efter attackerna i USA den 11 september 2001 har sannolikt haft avgörande betydelse i sammanhanget, tillsammans med lastbilsattacken på Drottninggatan i Stockholm 2017, attentatet mot mötet med Lars Vilks i Köpenhamn 2015 och de svenska IS-återvändarna från Syrien.

På samma gång är terrorism ett komplicerat fenomen. Det är problematiskt att otvetydigt definiera vad som är ”terrorism” eller vem som är ”terrorist”, inte minst då begreppen används på motstridiga sätt av olika aktörer, ofta för att stämpla politiska motståndares handlingar som illegala eller icke-legitima. ”Den enes terrorist är den andres frihetskämp”, är ett ofta på goda grunder citerat uttryck. Till exempel på 1970-talet titulerade sig västtyska RAF (*Rote Armee Fraktion*) ”stadsgerilla” (*Stadtguerilla*), medan den västtyska och svenska staten definierade

dess medlemmar som ”terrorister”. Det går att jämföra med hur många sett ANC (*African National Congress*) som en befrielseörelse, parallellt med att organisationen länge var terroriststämplad i Sydafrika och USA. Ett annat exempel på hur terrorism utgör ett i betydande delar socialt, politiskt och historiskt konstruerat fenomen (Brulin, 2015), är hur Sveriges terroristlagstiftning länge var riktad mot utländska medborgare – tidigare kunde så att säga endast ”utlänningar” principiellt vara terrorister enligt svensk lag (Ribbing, 2000; jfr Hansén, 2007).

Eftersom frågan i den nationella SOM-undersökningen om svenskarnas oro för terrorism är allmänt ställd, kan vi i detta kapitel inte ge något specifikt svar på vilka sorters politiskt våld som farhågorna är knutna till. Däremot kan vi mot bakgrund av terrorism som ett delvis subjektivt begrepp, liksom hotbilderna som skapats kring ”utländsk” och så kallad jihadistisk terrorism, studera i vilken utsträckning som oron hänger samman med uppfattningar om ”främmande” kulturer som hot. Centralt för denna studie är att internationell forskning visat att vissa personer är mer rädda än andra för hot från människor de upplever som kulturellt främmande (Hibbing, 2020). Analysen görs också mot bakgrund av forskning som visat att vissa grupper är mer mottagliga för olika typer av hotbilder, liksom att faktorer som kön, etnicitet, klass och ideologi har betydelse för hur stark oro olika personer känner inför terrorvåld (Haner m.fl., 2019; Best, 2018; jfr. Bjereld, 1998 om en svensk kontext). Ett sätt att undersöka om svenskarnas oro för terrorism hänger ihop med en uppfattning om det kulturellt främmande som hotfullt, är att jämföra med oro för närliggande fenomen som är mer inhemskt förknippade. En kompletterande frågeställning blir därför huruvida svenskars oro för terrorism och politisk extremism skiljer sig åt?

Eftersom terrorismen är omtvistad, både som fenomen och begrepp, blir en studie av oron inför den beroende av våra möjligheter att syna frågorna ur ett större perspektiv. Som en utgångspunkt anknyter kapitlet därför till forskning om offentlig rädsla och hotbildernas politik i allmänhet. Likaså börjar vi analysen av oron för terrorism i dagens Sverige med en bredare översikt av terrorismens historiska och förändrade betydelser i svensk kontext.

Rädsla, oro och hotbilder

Historikern Sverker Oredsson, som studerat offentligt ventilerad rädsla och oro i svensk politik under 1900-talet, skriver: ”Det kan med fog hävdas att staters existens och den statliga maktapparaten i första hand baserar sig på rädsla. Av fruktan för yttre hot byggdes en krigsmakt upp. Rädslan för en ’inre’ ordning motiverar lagar, domstolsväsen och polismakt” (2001:14, se också 2003). Det är således viktigt att ta fasta på att oroskänslor inför hotbilder kan utgöra ett samhälleligt kitt, men också att det finns motstridigheter då olika medborgare oroar sig för olika saker och till olika grad.

Samtidigt som fruktan, rädsla och oro delvis kan fungera som synonyma begrepp, avser de känslor med olika styrka. Som sagt, i den nationella SOM-undersökningen frågas om just ”oro” för terrorism. Enligt *Svenska Akademiens Ordbok (SAOB)* avser oro ett sinnestillstånd, som utmärks av brist på lugn och vila. Att hysa oro innebär att befinna sig i ett tillstånd av ängslan, farhågor och bekymmer, utan att för den skull vara vettskrämd eller fylld av bävan. Oro kan vara diffus, men den är ofta riktad mot något eller någon, som på ett eller annat vis stör lugnet. I betydelsen ligger också möjligheten att aktivt oroa någon, det vill säga att påverka någons tillvaro negativt genom olika slags uttalanden, beteenden eller handlingar.

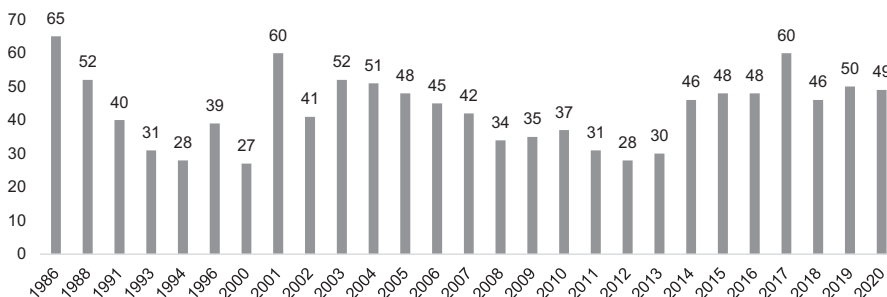
Oro kan på ett plan förstås som en allmängiltig känsla, men den samspelar också med vad som händer i samhället. Betydande forskning har ägnats politikens och massmediernas roll i skapandet av offentlig rädsla (se t.ex. Glassner, 1999; Altheide, 2017; Best, 2018). Motsvarande gäller hotbilder, som likaså byggs upp och underhålls – de avser just bilder av hot och kan därför vara såväl uppförstorade som förminskade. Statsvetaren Johan Eriksson poängterar i *Kampen om hotbilden* att det inte finns ”något enkelt eller naturligt samband mellan ’verkliga’ hot och den eventuella uppmärksamhet de får i samhällsdebatt och politiskt beslutsfattande”, och att det finns en slags hotbildernas politik för ”hur problem gestaltas och varför de hamnar på dagordningen” (2004:15). Här kan man väga in hur medieforskning visat på tendensen till en ”episodisk” gestaltning av terrorism i nyheterna. Det innebär att terrorism på ett annat sätt än långsiktiga, strukturella samhällsproblem, som till exempel arbetslöshet, snabbt kan få genomslag eller försvinna från dagordningen (Eriksson, 2004:68–69; Norris, Kern & Just, 2003).

Terrorism i Sverige – då och nu

Till saken hör givetvis frågan om vad som specifikt förstås som terrorism i ett samhälle. *SAOB* definierar terrorism som ”användande av våldshandlingar för att sprida skräck och därmed utöva makt; även och numera i synnerhet om användande av våldshandlingar för att uppnå vissa politiska mål”.¹ Man kan säga att terrorism är ett sentida fenomen inom Sveriges gränser. Det dröjde i alla fall innan inhemskt politiskt våld diskuterades i sådana termer. I nyhetsrapporteringen i svenska tidningar under 1800-talet var ”terrorism” och ”terrorist” i stort sett förknippade med antingen utländsk statterror, som skräckvåldet under franska revolutionen, eller utländska revolutionärer, som nihilister i tsarrysland (Fridlund m.fl., 2020). När det första moderna svenska terroristattentatet inträffade, i form av bomben som dödade en brittisk strejkbrytare och skadade 23 andra på logementsfartyget *Amalthea* i Malmö hamn 1908, omtalades detta inte primärt som terrorism (jfr. Lång, 2007). Så var också fallet med brandbombningen av redaktionen för den kommunistiska tidningen *Norrskensflamman* i Luleå 1940, som krävde fem dödsoffer (varav två barn), liksom mordet på FN-medlaren Folke Bernadotte i Palestina 1948 av terrorgruppen *Lehi* (*Lohamei Herut Israel*, ”Israels frihetskämpar”).

Det var de politiskt radikala åren kring 1968, som vad som brukar kallas för terrorism blev påtaglig i Sverige – men inte först i form av revolutionär socialism, utan fascistisk nationalism. 1971 mördade två kroater med koppling till Ustaša-rörelsen Jugoslaviens ambassadör i Stockholm. Året därpå kapade tre andra kroater ett inrikesflygplan, som flögs till Bulltofta flygplats där de krävde frigivningen av ambassadörmördarna (vilket också skedde). Efter kapardramat skapade regeringen en terroristlagstiftning för att motverka att utländska medborgare skulle begå politiska våldsdåd i Sverige. Denna terroristlag blev aktuell 1975 när medlemmar av RAF ockuperade den västtyska ambassaden i Stockholm. Två ur gisslan avrättades innan en kraftig sprängladdning detonerade inne i byggnaden och dödade en av ockupanterna. Efter att terroristerna blivit utvisade till Västtyskland med hänvisning till den nya lagen avled en annan RAF-medlem av sina skador (Hansén, 2007).²

Figur 1 Svenskarnas oro för terrorism, 1986–2020 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: 'Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?' – 'Terrorism'. Svartalternativen är 'mycket oroande'; 'ganska oroande'; 'inte särskilt oroande' samt 'inte alls oroande'. Resultaten redovisar de som svarat 'mycket oroande'.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1986–2020.

Eftersom den nationella SOM-undersökningarna började först 1986 är det svårt att säga något om oron för terrorism i Sverige innan dess, men den har faktiskt aldrig varit högre än det första året för mätningarna (65 procent). Om den var ännu högre tidigare är omöjligt att säga. Under 1970- och 1980-talen var terrorism ett påtagligt fenomen i Europa, även genom bland annat konflikten mellan IRA (*Irish Republican Army*) och den brittiska regeringen, likaså attentat kopplade till olika palestinska organisationer. Att så många svenskar var oroliga för terrorism 1986 (figur 1), kan bero på att det under året genomförts flera terrordåd i Europa sponsrade av Libyen och Syrien, samt att USA flygbombade Libyen efter en terroristattack i Västberlin. Samtidigt kan oron höra ihop med mordet på statsminister Olof Palme 1986. Det första rikslarmet på mordnatten gällde Ustaša och initialt riktade poli-

sen även misstankar mot RAF. Polisen lade sedan ner omfattande resurser på att utreda om den i Sverige terroriststämplade kurdiska organisationen PKK (*Partiya Karkerên Kurdistan*, ”Kurdistans arbetarparti”) utfört mordet (SOU 1999:88).

Att nästa stora oro uppstår 2001 efter attentaten i USA den 11 september är kanske väntat. Att medlemmar av al-Qaida kapade fyra amerikanska passagerarflygplan, som kraschade i New York, Washington och Pennsylvania, väckte bestörtning och rädsla i hela västvärlden. I Sverige kände 60 procent av svenskarna oro för terrorism 2001.

Samtidigt är det värt att fundera över den minskade oron för terrorism under tiden mellan mordet på Palme och 11 septemberattentaten. Till exempel spred Lasermannen rädsla bland invandrare genom en serie skjutningar 1991–1992 och 1999 sköt två nynazister syndikalisten Björn Söderberg till döds. Det senare året ägde också flera bombattentat rum med nynazistiska förtecken, bland annat mot två journalister, liksom polismorden i Malexander, där gärningsmännen rånade banker för att finansiera terrordåd inspirerade av RAF och IRA (Andersson & Förster, 2017:111–149). Det ska understrykas att frågan om oro för terrorism inte ställdes i den nationella SOM-undersökningen varken 1992 eller 1999. Men då oron var jämförelsevis låg under 1990-talet ligger det nära till hands att tänka sig att högerextremistiskt politiskt våld, även systematiskt och dödligt sådant, inte primärt förknippats med terrorism i svensk offentlighet (jfr. Löow, 2017).

På 2000-talet ökade oron för terrorism åter 2014 (med 16 procentenheter till 46 procent) för att efter lastbilsattacken på Drottninggatan 2017 nå ungefär samma nivå (60 procent), som efter Palmemordet och 11 september. Att attacken på Drottninggatan (som dödade fem personer, varav ett barn) gör sig påmint i statistiken ter sig givet. Samtidigt kan man notera att de tidigare sprängningarna vid Drottninggatan 2010 inte gjorde större avtryck på svenskarnas oro för terrorism. Då sprängde gärningsmannen sig själv till döds innan det planerade attentatet genomförts fullt ut och bara två personer skadades lindrigt. Året efter sprängningarna, som skedde i samband med julhandeln, hade oron för terrorism rentav sjunkit (31 procent).

Men den stora ökningen inträffade alltså 2014, innan både lastbilsattacken på Drottninggatan och attentatet mot Vilks i Köpenhamn 2015. Likaså var det innan attacken mot satirtidningen *Charlie Hebdo* 2015 i Paris och den andra serie franska terrordåd som inbegrep massakern på konsertlokalen Bataclan. Såvitt vi kan bedöma, är det dock rimligt att anta att ökningen av oro redan 2014 hänger ihop med att det var det året som IS eller Islamiska staten (*al-Dawla al-Islamiyya*) utropade ett världsomspännande kalifat med makt över alla muslimer. IS halshuggningar av bland andra amerikanska och brittiska journalister och hjälparbetare, som filmades och visades via internet, väckte stor internationell bestörtning.

Oro och säkerhetsivrare till höger

Ett sätt att väga in den jämförelsevis låga oron för terrorism under 1990-talet, då flera attentat med nynazistiska förtecken ägde rum, är att jämföra oron för "terrorism" med oron för "politisk extremism". Eftersom terrorism är en form av politisk extremism, är det lätt att tänka sig att den som känner oro för terrorism även borde vara orolig för politisk extremism.

Som bekant, kan terrorism laddas med olika innebörder beroende på perspektiv. Det märks också när vi tittar på vilka som 2020 kände sig "mycket oroad" av terrorism och politisk extremism. På ett allmänt plan är svenskar ungefär lika oroliga för terrorism som för politisk extremism (49 respektive 47 procent). Men tar man hänsyn till politisk hemvist framträder ett underliggande mönster. I tabell 1 är oro ordnat i fallande grad (från 66 till 26 procent) och relaterat till partisympatier. Högst är oron bland sverigedemokrater där två tredjedelar (66 procent) är oroliga för terrorism, därefter kommer kristdemokrater (59 procent) och moderater (51 procent), tätt följda av socialdemokrater (49 procent). Dock känner bara var fjärde miljöpartist (26 procent) stor oro och inte heller vänsterpartister eller liberaler gör det särskilt mycket (31 respektive 37 procent). Om man istället ser till oro för politisk extremism upprepas i stort sett mönstret – men närmast spegelvänt. Bland vänsterpartister, liberaler och miljöpartister är oron för extremism som mest utbredd (62, 61 respektive 56 procent), medan sverigedemokrater är hälften så oroliga (32 procent). Mäter vi "mellanskillnad" i oro för terrorism och politisk extremism, kan man något förenklat säga att personer som står till höger politiskt är mer oroliga för terrorism, medan de till vänster oroar sig mer för extremism. Trots att terrorism och politisk extremism kan te sig som "grenar på samma träd", gör alltså de flesta svenskar en skillnad mellan dem beroende på politisk hemvist. Undantaget är socialdemokrater och centerpartister, som är ungefär lika oroliga för båda, men om det beror på att de ser dem som synonyma fenomen eller inte är svårt att säga.

Det går att tolka resultaten i tabell 1 som att de pekar mot att människor som står till vänster oroar sig mest för inhemskt politiskt våld i form av högerextremism. Samtidigt ska man då ha i åtanke att oro för politisk extremism inte måste gälla just våld. Den kan också inbegripa, till exempel, extremismens betydelse för samhällsklimatet i allmänhet. Således är det svårt för oss att följa upp och bekräfta en sådan tankegång. Däremot är det möjligt att närmare undersöka sambandet mellan oro för terrorism och uppfattningar om "främmande" kulturer som hot.

Kopplingen mellan oro och främmande hotbilder skildras i en nyligen utkommen studie av "säkerhetsivrare" (*securitarians*) av den amerikanske statsvetaren John Hibbing (2020). Han studerar särskilt Trump-väljare, som visserligen är ungefär lika oroliga som andra i allmänhet, men betydligt mer vaksamma mot människor som de upplever som främmande. Hibbing beskriver dessa som fokuserade på att vilja skydda den egna gruppen från hotbilder personifierade av främmande människor

– störst oro känner de för terroristattacker, följt av kriminella och just invandrare (Hibbing, 2020:110). Utan att dra alltför raka paralleller mellan amerikansk och svensk politisk kultur, är det intressant att se om det går att också i vårt svenska material urskilja säkerhetsivrare genom att studera kopplingen mellan personers oro för terrorism och åsikten att invandring innebär ett hot. Detta ligger också i linje med nya forskningsresultat vilka visar på en koppling i flera europeiska länder mellan rädsla för terrorism och oro för invandring (Böhmelt m.fl., 2020).

Tabell 1 Andelen som är mycket orolig för terrorism och politisk extremism efter partisympati, 2020 (procent)

	SD	KD	M	S	C	L	V	MP	Totalt
Terrorism	66	59	51	49	42	37	31	26	49
Politisk extremism	32	42	45	47	47	61	62	56	47
Skilnad	+34	+17	+16	+2	-5	-24	-31	-30	+2

Kommentar: Frågan lyder: 'Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?' – 'Terrorism', 'Politisk extremism'. Svarsalternativen är 'mycket oroande'; 'ganska oroande'; 'inte särskilt oroande' samt 'inte alls oroande'. Resultaten redovisar de som svarat 'mycket oroande'. Frågan om partitillhörighet lyder 'Vilket parti tycker du bäst om idag?' följt av samtliga riksdagspartier som fasta svarsalternativ samt möjlighet att kryssa i 'Annat parti' och själv skriva partinamnet.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2020.

År 2019 ansåg nästan hälften (47 procent) av svenskarna att invandring utgör ett hot mot svensk kultur och värderingar (Bjereld & Demker, 2020). Om vi studerar sambandet mellan åsikter i frågan och oro för terrorism, framträder en partipolitisk uppdelning som påminner om resultaten i tabell 1. Frågan om invandring utgör ett hot mot svensk kultur och värderingar ställdes inte 2020, men väl 2019. Genom att slå samman alla de som var oroliga för terrorism (mycket eller ganska orolig) detta år till en gemensam grupp, kan vi dela upp denna beroende på om de (helt eller delvis) uppfattade invandringen som ett hot eller inte. Tabell 2 visar att det i sammanhanget finns en klar uppdelning bland de som oroar sig för terrorismen ("Totalt", längst till höger i tabellen). Drygt hälften (51 procent) av dem som oroar sig för terrorism anser att invandring är ett problem – vilket alltså kvalificerar dem som säkerhetsivrare i Hibbing's mening – medan den andra hälften inte gör detta. Särskilt sverigedemokrater, kristdemokrater och moderater som är oroliga för terrorism upplever också invandringen som ett hot (94, 66 respektive 58 procent). När det gäller denna säkerhetsiver blir rentav polariseringen mellan höger- och vänstersympatisörer ännu starkare än i tabell 1.

Tabell 2 Säkerhetsivrare efter partisympati, 2019 (procent)

	SD	KD	M	S	L	C	V	MP	Totalt
Säkerhetsivrare	94	66	58	37	23	22	17	13	51

Kommentar: Frågan lyder: 'Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?' – 'Terrorism'. Svartalternativen är 'mycket oroande'; 'ganska oroande'; 'inte särskilt oroande' samt 'inte alls oroande'. Påståendet om invandringen lyder 'Invandringen utgör ett hot mot svensk kultur och svenska värden' och svartalternativen var 'helt riktigt', 'delvis riktigt', 'delvis felaktigt', 'helt felaktigt' samt 'ingen uppfattning'. I tabellen redovisas de som svarat att de är oroliga för terrorism, genom att kryssa i att de antingen är mycket eller ganska oroande, och hur många av dem som samtidigt svarat jakande (helt/delvis riktigt) gällande påståendet att invandringen utgör ett hot svensk kultur och värderingar. Frågan om partitillhörighet lyder 'Vilket parti tycker du bäst om idag?' följt av samtliga riksdagspartier som fasta svartalternativ samt möjlighet att kryssa i 'Annat parti' och själv skriva partinamnet.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2019.

Sätter vi in säkerhetsivrare i ett större perspektiv, är således drygt 40 procent av svarspersonerna i vårt material någon som är orolig för terrorism och anser att invandringen hotar svensk kultur. Den typiske säkerhetsivraren är en person som röstar på Sverigedemokraterna, är äldre än 50 år, saknar universitetsutbildning, är mer missnöjd med hur demokratin fungerar i landet och har lägre tillit till andra människor.³ Den beräknade sannolikheten för att en sådan person är säkerhetsivrare blir synnerligen stor (95 procent). Motsatsen till säkerhetsivraren är en person som röstar på Vänsterpartiet, är yngre än 50 år och universitetsutbildad, litar på människor och tycker att demokratin fungerar i Sverige. Den beräknade sannolikheten för att en sådan person också skulle vara en säkerhetsivrare är dock synnerligen låg (3 procent).

En oro som delar svenska folket?

Vi har i detta kapitel undersökt i vilken utsträckning som svenskar är oroliga för terrorism. Mot bakgrund av en diskussion om terrorism som ett delvis relativt begrepp, som kan ha olika betydelser beroende på politiska och historiska sammanhang, har vi visat att det finns en kluvenhet i svenskarnas oro för terrorism. För det första har vi klargjort att oron i en betydande utsträckning är knuten till politisk orientering. Personer som står till höger oroar sig mycket mer för terrorism än vad personer till vänster gör. Om man jämför med politisk extremism är mönstret närmast det motsatta, vilket sannolikt kan ses som ett tecken på att personer till vänster är mer oroliga för högerextremism än för terrorism.

För det andra har vi visat att en negativ uppfattning om invandring spelar roll för oron för terrorism. Hälften av de som oroar sig för terrorism anser inte att invandringen utgör ett kulturellt hot. Men påfallande många som står till höger oroar sig både för terrorism och för invandring och man kan rentav tala om en stor

grupp säkerhetsivrare, som vill skydda den egna gruppen från hot personifierade av främmande människor. Den typiske säkerhetsivraren och dennes motsats blir på olika sätt motpoler – äldre kontra yngre, sverigedemokrat kontra vänsterpartist, låg kontra högutbildad, litar inte kontra litar på andra, anser inte kontra anser att demokratin i landet fungerar – som i förlängningen indikerar olika grundinställningar till terrorism som hotbild i samhället. Eftersom oron för terrorismen är olika stark och hänger samman med andra olikheter bland svenskarna, har således alla som vill svara upp mot den – alltifrån politiker och beslutsfattare på olika nivåer till lärare, fritidsledare med flera – en komplicerad och kluven verklighet att hantera.

Noter

- ¹ Jfr. den ”minimal foundationalist definition” som finns inom forskningen om terrorism: ”violence or its threat intended as a symbolically communicative act in which the direct victims of the action is instrumentalized as a means to creating a psychological effect of intimidation and fear in a target audience for a political objective” (Jackson, 2011).
- ² Den socialdemokratiska ministern Anna-Greta Leijon, som hade ansvar för terrorlagstiftningen, sågs av RAF-sympatisörer som ansvarig för dödsfallet och det fanns till och med en långt gången plan att kidnappa henne.
- ³ Faktorer som kön, inkomst, hur nöjd man är med sitt liv, var i landet man bor eller om man är född i Sverige är dock inte särskilt betydelsefulla i sammanhanget.

Referenser

- Altheide, David (2017). *Terrorism and the Politics of Fear*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishing.
- Andersson, Christoph & Andreas Förster (2017). *Nazisten som teg: Drömmen om att skapa högerextrema terrorceller i Sverige och Tyskland*. Stockholm: Norstedts.
- Best, Joel (2018). *American Nightmares: Social Problems in an Anxious World*. Oakland: University of California Press.
- Bjereld, Ulf (1998). *Kön och politiskt våld: Attityder under svensk efterkrigstid*. Stockholm: Gidlunds.
- Bjereld, Ulf & Marie Demker (2020). Utbildningens betydelse för åsikt om invandring och migrationspolitik. I Ulrika Andersson, Anders Carlander & Patrik Öhberg (red) *Regntunga skyar*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Brunlin, Remi (2015). Compartmentalization, Contexts of Speech and the Israeli Origins of the American Discourse on “Terrorism”. *Dialectical Anthropology*, 39: 69–119.

- Böhmelt, Tobias, Bove, Vincenzo & Enzo Nussio (2020). Can Terrorism Abroad Influence Migration Attitudes at Home? *American Journal of Political Science*, 64(3): 437–451.
- Center mot våldsbejakande extremism (2020). *Den våldsbejakande islamistiska miljön*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Eriksson, Johan (2004). *Kampen om hotbilden: Rutin och drama i svensk säkerhetspolitik*. Stockholm: Santérus.
- Fridlund, Mats, Olsson, Leif-Jöran, Brodén, Daniel & Lars Borin (2020). Trawling the Gulf of Bothnia of News: A Big Data Analysis of the Emergence of Terrorism in Swedish and Finnish Newspapers, 1780–1926. I Costanza Navaretta & Maria Eskevich (red) *Proceedings of CLARIN Annual Conference 2020*. Virtual edition: CLARIN.
- Glassner, Barry (1999). *Culture of Fear*. New York: Basic Books.
- Haner, Murat, Sloan, Melissa M., Cullen, Francis T., Kulig, Teresa C. & Cherly Lero Jonson (2019). Public Concern About Terrorism: Fear, Worry, and Support for Anti-Muslim Policies. *Socius*, 5: 1–16.
- Hansén, Dan (2007). *Crisis and Perspectives on Policy Change: Swedish Counterterrorism Policymaking*. Diss. Stockholm: Försvarshögskolan.
- Hibbing, John R. (2020). *The Securitarian Personality: What Really Motivates Trump's Base and Why It Matters for the Post-Trump Era*. New York: Oxford University Press.
- Jackson, Richard (2011). In Defence of "Terrorism": Finding a Way Through a Forest of Misconceptions. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 3(2): 116–130.
- Lång, Henrik (2007). *Drömmen om det ouppnåeliga: Anarkistiska tankelinjer hos Hinke Bergegren, Gustaf Henriksson-Holmberg och Einar Håkansson*. Umeå: Umeå universitet.
- Löow, Heléne (2017). I gränslandet – symbiosen mellan det organiserade och det oorganiserade. I Mattias Gardell, Heléne Löow & Michael Dahlberg-Grundberg (red) *Den ensamme terroristen: Om lone wolf, näthat och brinnande flyktingförläggningar*. Stockholm: Ordfront.
- Norris, Pippa, Kern, Montague & Marion R. Just (red, 2003). *Framing Terrorism: Understanding Terrorist Threats and Mass Media*. London: Routledge.
- Oredsson, Sverker (2001). *Svensk fruktan: Offentlig fruktan i Sverige under 1900-talets andra hälft*. Lund: Nordic Academic Press.
- (2003). *Svensk oro: Offentlig oro i Sverige under 1900-talets andra hälft*. Lund: Nordic Academic Press.
- Ranstorp, Magnus, Ahlin, Filip, Hyllengren, Peder & Magnus Normark (2018). *Mellan salafism och salafistisk jihadism: Påverkan mot och utmaningar för det svenska samhället*. Stockholm: Försvarshögskolan.

- Ribbing, Antonia (2000). Sveriges terroristbestämmelser – brottsprevention och demokratiska rättsstatsideal. I Janne Flyghed (red) *Brottsbekämpning – mellan effektivitet och integritet: Kriminologiska perspektiv på polismetoder och personlig integritet*. Lund: Studentlitteratur.
- SOU 1999:88. *Granskningskommissionens betänkande: Brottsutredningen efter mordet på Olof Palme*.
- SOU 2019:49. *En ny terroristbrottslag*.

